

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра міжнародного права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«РИМСЬКЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський рівень)

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма – «Міжнародне право»

Факультет міжнародних відносин

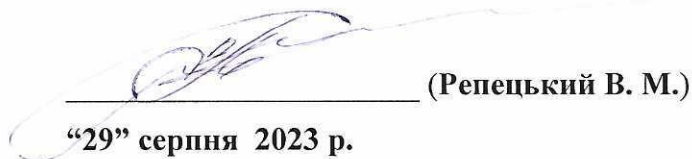
Робоча програма навчальної дисципліни «Римське право» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань – 29 «Міжнародні відносини», спеціальності – 293 «Міжнародне право» факультету міжнародних відносин. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2023. 24с.

Розробники:

Грабинський Михайло Ігорович, к. ю. н, доцент кафедри міжнародного права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 року

Завідувач кафедрою міжнародного права

“29” серпня 2023 р.

© Грабинський М.І., 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Римське право» розроблена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальністю – 293 «Міжнародне право» галузі знань – 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 29 міжнародні відносини <small>(шифр, назва)</small>	Нормативна	
Модулів – 1	Напрямок 293 <small>(шифр, назва)</small>	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 1			
	Спеціальність (професійне спрямування) Міжнародне право	перший	-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 90		2-й	-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6		16 год.	год.
		<i>Семінарські заняття</i>	
		16 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
	58 год.	год.	
	Вид контролю: залік		

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – є ознайомлення студентів з основами правової системи Стародавнього Риму, основними принципами та головними поняттями римського публічного та приватного права.

Завдання навчальної дисципліни:

Вивчення навчальної і спеціальної юридичної літератури.

Аналіз положень джерел римського права.

Дослідження рецепції римського права.

Загальні компетентності (ЗК):

Знання і розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності.

Здатність спілкуватися іноземними мовами як усно, так і письмово.

Здатність до адаптації та дій в новій ситуації, перш за все у міжнародному середовищі.

Здатність аргументовано обирати шляхи вирішення проблеми професійного спрямування, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.

Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку міжнародного права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

Здатність розуміти природу, сутність, генезу, принципи організації міжнародних відносин, способи їх реалізації; види суб'єктів міжнародних відносин та їх роль у міжнародній політиці.

Знати і розуміти динаміку становлення і розвитку міжнародних інститутів, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішніх зносин та функціонування інститутів зовнішньої політики.

Здатність відстоювати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів.

Вміти здійснювати юридичний аналіз та надавати юридичну кваліфікацію подій міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм.

Здатність застосовувати знання засад та змісту основних галузей та інститутів міжнародного публічного права, права ЄС та національного права.

Здатність до юридичного обслуговування основних видів зовнішньоекономічних операцій та міжнародної економічної діяльності.

Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи у національній правовій системі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **повинні знати:**

Історію становлення та зміст римського права;

Особливості публічного та приватного права Стародавнього Риму; їх відмінні риси;

Основні інститути римського права.

У процесі вивчення початкової дисципліни студенти **повинні вміти:**

Аналізувати звичаї, закони, едикти магістрантів та інші джерела міжнародного публічного і міжнародного приватного права;

Оцінювати значення джерел римського права та їх рецепцію у сучасному міжнародному та національному праві;

Характеризувати ефективність основних інститутів римського права.

Програмні результати навчання (ПРН):

Визначати переваги аргументів у процесі аналізу заздалегідь невідомих умов та обставин.

Проводити збір та аналіз матеріалів з різних джерел.

Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

Передбачати широкі загальносуспільні наслідки укладення міжнародного договору або вчинення іншої дії дипломатичного або міжнародно-правового характеру, прийняття внутрішньодержавних нормативно-правових актів.

Використовувати практику ЄСПЛ, інших міжнародних судових та арбітражних органів, теоретичні знання з міжнародного і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних сферах

Застосовувати набуті знання та уміння при вирішенні практичних завдань.

Демонструвати розуміння формування та функціонування державно-правових інститутів, ухвалення правових актів міжнародного права, права ЄС та національного права.

Навчальна дисципліна «Римське право» знаходиться в тісному зв'язку з навчальними дисциплінами: «Історія міжнародного права», «Теорія держави та права», «Міжнародне приватне право», «Порівняльне цивільне право», «Латинська мова» та інші.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема № 1. Поняття, джерела та система римського права (4 год.)

Основні завдання, система навчальної дисципліни «Римське право» та її значення для підготовки юристів-міжнародників в епоху глобалізації. Структура навчальної дисципліни «Римське право». Огляд наукової і навчально-методичної літератури для вивчення навчальної дисципліни «Римське право».

Поняття римського права та його особливості. Підвалини римського права. Джерела римського права. Римське публічне та римське приватне право. Інституційна структура римського права.

Римське право як предмет вивчення сучасними правознавцями. Система викладання. Значення та мета вивчення римського права. Джерела вивчення римського права. Література з римського права. Традиція вивчення римського права в Україні. Передумови формування римського права.

Нарис політичної історії Риму (зовнішня історія). Соціально-економічна структура Риму (внутрішня історія). Римська культура (цивілізація). Традиція римського права. Періодизація. Підвалини (підґрунтя) римського права. Попередні зауваження. Римська моральність. Релігія. Юридичні підвалини римського права. Філософська думка. Філософсько-правові погляди Ціцерона. Римська юриспруденція (правова думка). Римське право як правова система.

Поняття правової системи і системи права. Поняття римського права. Право в системі Римської античної цивілізації. Поділ римського права на приватне і публічне право. Форми права. Загальний огляд тенденції. Звичаї. Закони. Едикти магістратів. Консультації правознавців.

Структура римського права. Загальні зауваження. Інституційна та пандектна структури. Становище особи. Речі (об'єкти римського права). Захист прав. Судочинство.

Тема № 2. Рецепція римського права (2 год.)

Поняття рецепції римського права та її загальна характеристика. Рецепція римського права у Східній Європі. Рецепція римського права у Західній Європі. Рецепція Римського права в Україні (до 1991 року). Рецепція римського права у незалежній Україні (з 1991 року).

Загальні положення про рецепцію римського права. Поняття рецепції римського права. Форми рецепції римського права. Види і типи рецепції римського права.

Рецепція римського права у Східній Європі. Передумови рецепції римського права у Візантійській імперії. Систематизація Юстиніана. Рецепції римського права у «післяюстиніанову добу».

Рецепція римського права у Західній Європі. Континентальний та англосаксонський типи рецепції. Проторецепція. Глосатори. Вплив римського права на кодифікації XIX ст..

Рецепція римського права в Україні. Загальні положення. Початок рецепції. Римське право в Російській імперії. Рецепція римського права в СРСР. Римське право в незалежній Україні. Школа рецепції римського права в Україні.

Тема № 3. Поняття римського публічного права та його загальна характеристика (2 год.)

Поняття римського публічного права та його ознаки. Суб'єкти римського публічного права. Елементи публічного правопорядку. Кримінальне право у Стародавньому Римі. Провадження кримінальних справ у епоху римської держави.

Громадяни Риму. Поняття римського громадянства. Набуття римського громадянства. Втрата римського громадянства та його обмеження. Інші суб'єкти публічного права. Юридичні особи публічного права. Державець як виразник публічного інтересу в Римі.

Загальна характеристика системи врядування. Трансформації системи органів врядування у Стародавньому Римі. Засади врядування у римській державі. Елементи публічного правопорядку. Грошова система і державна скарбниця. Публічно-правові засоби поповнення державної скарбниці в ранньому Римі. Становлення податкової системи (класичної доби). Армія як елемент публічного правопорядку. Організація римського війська. Статус воїнів. Публічно-правові засоби забезпечення боєздатності армії.

Публічний порядок та врядування у республіканському Римі. Історична довідка (загальні зауваження). Народні збори. Сенат. Магістратура. Публічний порядок та врядування у Римській імперії. Принципат. Домінат.

Карне право як засіб охорони публічних інтересів. Формування поняття публічного делікту (злочину). Засади карної відповідальності. Класифікація злочинів. Засади визначення міри покарання. Види покарань. Карна юстиція. Види карного процесу. Судочинство у карних справах.

Тема № 4. Поняття римського приватного права.

Особи (суб'єкти римського приватного права) (2 год.)

Поняття римського приватного права. Суб'єкти приватного права. Фізична особа як суб'єкти приватного права. Status familia. Захист цивільних прав та інтересів.

Фізична особа як суб'єкт приватного права. Цивільна правоздатність та її обсяг. Опіка і піклування. Диференціація фізичних осіб як суб'єктів цивільного права. Приватні корпорації як сурогат фізичної особи. Представництво.

Сімейний статус фізичної особи (*status familia*). Динаміка регулювання сімейних відносин. Сім'я. Спорідненість. Шлюб та його види. Правові відносини подружжя. Правові відносини батьків і дітей. Батьківська влада.

Захист цивільних прав. Позовний захист: поняття і види позову. Судове рішення. Позовна давність. Спеціальні засоби преторського захисту.

Тема № 5. Речове право (2 год.)

Поняття *Possessio* в Римській державі. Підстави виникнення та припинення посідання. Захист посідання. Право власності в римській державі. Захист права власності. Права на чужі речі. Поняття та зміст прав на чужі речі. Види прав на чужі речі.

Possessio (володіння). Поняття і види *possessio*. Виникнення і припинення посідання. Захист посідання.

Право власності. Формування поняття про право власності у Стародавньому Римі. Поняття і зміст права власності. Спільна власність. Набуття і втрата права приватної власності. Захист права власності.

Права на чужі речі. Виникнення, поняття і види прав на чужі речі. Сервітути: поняття і види. Емфітевзис і суперфіцій. Право застави (заставне право).

Тема № 6. Зобов'язальне право (2 год.)

Поняття та загальна характеристика зобов'язання у римському праві. Види зобов'язань. Поняття та види договорів. Дійсність та недійсність договорів. Підстави недійсності договорів. Позадоговірні зобов'язання. Поняття позадоговірних зобов'язань. Зобов'язання якби з договорів. Деліктні та квазиделіктні зобов'язання.

Загальне вчення про зобов'язання. Поняття зобов'язання та його роль у цивільному обігу. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони у зобов'язанні. Виконання зобов'язань. Наслідки невиконання зобов'язань. Забезпечення зобов'язань. Припинення зобов'язання, крім виконання.

Договори. Загальні положення. Поняття і види договорів. Умови дійсності договорів. Зміст договору. Укладення договору. Окремі види договорів. Вербальні контракти. Літеральні, або ж лібральні (письмові) контракти. Реальні контракти. Консенсуальні контракти. Інномінальні (безіменні) контракти. Пакти та їх види.

Позадовірні зобов'язання. Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання. Зобов'язання ніби з приватних деліктів (квасіделікти).

Тема № 7. Спадкове право (2 год.)

Поняття спадкового права. Основні етапи розвитку спадкового права. Види спадкування. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Порядок прийняття спадщини. Умови для прийняття спадщини. Способи вираження волі на прийняття спадщини. Спадкова трансмісія. Сингулярне наступництво. Поняття заповідального відказу (legata) та фідеїкоміси (fideicomiss).

Основні поняття спадкового права. Основні етапи розвитку римського спадкового права. Види спадкування. Спадкування за заповітом. Спадкування за законом. Прийняття спадщини. Сингулярне наступництво.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Разом
Змістовний модуль 1					
1.	Поняття, джерела та система римського права	4	2	8	
2.	Рецепція римського права	2	2	8	
3.	Поняття римського публічного права та його загальна характеристика	2	2	8	
4.	Поняття римського приватного права. Особи (суб'єкти римського приватного права)	2	2	8	
5.	Речове право	2	2	8	
6.	Зобов'язальне право	2	2	8	
7.	Спадкове право	2	2	8	
	Змістовий модуль 1.		2	2	
	Всього за 1 семестр:	16	16	58	90

5. Плани семінарських занять

Тема 1. Поняття, джерела та система римського права. (2 год.)

1. Поняття римського права та його особливості.
2. Підвалини римського права.
3. Джерела римського права.
4. Римське публічне та римське приватне право.
5. Інституційна структура римського права.

Завдання для самостійної роботи:

1. Скласти схему інституційної структури римського права.
2. Підготувати коротку доповідь по філософсько-правових поглядах Цицерона.

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

Тема 2. Рецепція римського права. (2 год.)

1. Поняття рецепції римського права та її загальна характеристика.
2. Рецепція римського права у Східній Європі.
3. Рецепція римського права у Західній Європі.
4. Рецепція Римського права в Україні (до 1991 року).
5. Рецепція римського права у незалежній Україні (з 1991 року).

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати коротку доповідь по рецепції римського права у цивільному законодавстві України.
2. Провести систематизацію основних етапів рецепції римського права в Україні.

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

Тема 3. Поняття римського публічного права та його загальна характеристика.

(2 год.)

1. Поняття римського публічного права та його ознаки.
2. Суб'єкти римського публічного права.
3. Елементи публічного правопорядку.

4. Кримінальне право у Стародавньому Римі.
5. Проведення кримінальних справ у епоху римської держави.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати коротку доповідь по основних принципах кримінального права римської держави та їх рецепції в українському законодавстві.
2. Схематично виокремити основні стадії проведення кримінальних справ у Стародавньому Римі.

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

Тема 4. Поняття римського приватного права. Особи (суб'єкти римського приватного права) (2 год.)

1. Поняття римського приватного права.
2. Суб'єкти приватного права.
3. Фізична особа як суб'єкти приватного права.
4. Status familia.
5. Захист цивільних прав та інтересів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати схему правових засобів захисту цивільних прав та інтересів у Стародавньому Римі.
2. Порівняти правовідносини між подружжям у римській державі та сучасному сімейному законодавстві України.

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

Тема 5. Речове право (2 год.)

1. Поняття Possessio в Римській державі.
 2. Підстави виникнення та припинення посідання.
 3. Захист посідання.
 4. Право власності в римській державі. Захист права власності. Права на чужі речі.
- Поняття та зміст прав на чужі речі. Види прав на чужі речі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати коротку доповідь по особливостях правових засобів захисту права власності в порівнянні з засобами захисту посідання.
2. Підготувати схему видів прав на чужі речі та виокремити їх особливості.

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

Тема 6. Зобов'язальне право (2 год.)

1. Поняття та загальна характеристика зобов'язання у римському праві. Види зобов'язань.
2. Поняття та види договорів.
3. Дійсність та недійсність договорів. Підстави недійсності договорів.
4. Позадоговірні зобов'язання. Поняття позадоговірних зобов'язань.
5. Зобов'язання якби з договорів. Деліктні та квазиделіктні зобов'язання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Схематично провести класифікацію договорів.
2. Підготувати коротку доповідь на підставі порівняння деліктних зобов'язань у Стародавньому Римі та чинному українському законодавстві.

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

Тема 7. Спадкове право. (2 год.)

1. Поняття спадкового права.
2. Основні етапи розвитку спадкового права.
3. Види спадкування. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом.
4. Порядок прийняття спадщини.
5. Умови для прийняття спадщини. Способи вираження волі на прийняття спадщини.
6. Спадкова трансмісія.
7. Сингулярне наступництво. Поняття заповідального відказу (legata) та фідеїкоміси (fideicomiss).

Рекомендована література (див. пун. 11): 1-43.

Інтернет-ресурси (див. пун.12): 1.

6. Питання для самоконтролю

1. Римське право як предмет вивчення сучасними правознавцями.
2. Система викладання.
3. Значення та мета вивчення римського права.
4. Джерела вивчення римського права.
5. Література з римського права.
6. Традиція вивчення римського права в Україні.
7. Передумови формування римського права.
8. Нарис політичної історії Риму (зовнішня історія).
9. Соціально-економічна структура Риму (внутрішня історія).
10. Римська культура (цивілізація).
11. Традиція римського права.
12. Періодизація.
13. Підвалини (підґрунтя) римського права.
14. Попередні зауваження.
15. Римська моральність.
16. Релігія.
17. Юридичні підвалини римського права.
18. Філософська думка.
19. Філософсько-правові погляди Ціцерона.
20. Римська юриспруденція (правова думка).
21. Римське право як правова система.
22. Поняття правової системи і системи права.
23. Поняття римського права.
24. Право в системі Римської античної цивілізації.
25. Поділ римського права на приватне і публічне право.
26. Форми права.
27. Загальний огляд тенденції.
28. Звичаї.
29. Закони.
30. Едикти магістратів.
31. Консультації правознавців.
32. Структура римського права.
33. Загальні зауваження.
34. Інституційна та пандектна структури.

35. Становище особи.
36. Речі (об'єкти римського права).
37. Захист прав.
38. Судочинство.
39. Загальні положення про рецепцію римського права.
40. Поняття рецепції римського права.
41. Форми рецепції римського права.
42. Види і типи рецепції римського права.
43. Рецепція римського права у Східній Європі.
44. Передумови рецепції римського права у Візантійській імперії.
45. Систематизація Юстиніана.
46. Рецепції римського права у «післяюстиніанову добу».
47. Рецепція римського права у Західній Європі.
48. Континентальний та англосаксонський типи рецепції.
49. Проторецепція.
50. Глосатори.
51. Вплив римського права на кодифікації XIX ст..
52. Рецепція римського права в Україні.
53. Загальні положення.
54. Початок рецепції.
55. Римське право в Російській імперії.
56. Рецепція римського права в СРСР.
57. Римське право в незалежній Україні.
58. Школа рецепції римського права в Україні.
59. Громадяни Риму.
60. Поняття римського громадянства.
61. Набуття римського громадянства.
62. Втрата римського громадянства та його обмеження.
63. Інші суб'єкти публічного права.
64. Юридичні особи публічного права.
65. Державець як виразник публічного інтересу в Римі.
66. Загальна характеристика системи врядування.
67. Трансформації системи органів врядування у Стародавньому Римі.
68. Засади врядування у римській державі.
69. Елементи публічного правопорядку.

70. Грошова система і державна скарбниця.
71. Публічно правові засоби поповнення державної скарбниці в ранньому Римі.
72. Становлення податкової системи (класичної доби).
73. Армія як елемент публічного правопорядку.
74. Організація римського війська.
75. Статус воїнів.
76. Публічно-правові засоби забезпечення боєздатності армії.
77. Публічний порядок та врядування у республіканському Римі.
78. Історична довідка (загальні зауваження).
79. Народні збори.
80. Сенат.
81. Магістратура.
82. Публічний порядок та врядування у Римській імперії.
83. Принципат.
84. Домінат.
85. Карне право як засіб охорони публічних інтересів.
86. Формування поняття публічного делікту (злочину).
87. Засади карної відповідальності.
88. Класифікація злочинів.
89. Засади визначення міри покарання.
90. Види покарань.
91. Карна юстиція.
92. Види карного процесу.
93. Судочинство у карних справах.
94. Фізична особа як суб'єкт приватного права.
95. Цивільна правоздатність та її обсяг.
96. Опіка і піклування.
97. Диференціація фізичних осіб як суб'єктів цивільного права.
98. Приватні корпорації як сурогат фізичної особи.
99. Представництво.
100. Сімейний статус фізичної особи (*status familia*).
101. Динаміка регулювання сімейних відносин.
102. Сім'я.
103. Спорідненість.
104. Шлюб та його види.

- 105.Правові відносини подружжя.
- 106.Правові відносини батьків і дітей.
- 107.Батьківська влада.
- 108.Захист цивільних прав.
- 109.Позовний захист: поняття і види позову.
- 110.Судове рішення.
- 111.Позовна давність.
- 112.Спеціальні засоби преторського захисту.
- 113.Possessio (володіння).
- 114.Поняття і види possessio.
- 115.Виникнення і припинення посідання.
- 116.Захист посідання.
- 117.Право власності.
- 118.Формування поняття про право власності у Стародавньому Римі.
- 119.Поняття і зміст права власності.
- 120.Спільна власність.
- 121.Набуття і втрата права приватної власності.
- 122.Захист права власності.
- 123.Права на чужі речі.
- 124.Виникнення, поняття і види прав на чужі речі.
- 125.Сервітути: поняття і види.
- 126.Емфітевзис і суперфіцій.
- 127.Право застави (заставне право).
- 128.Загальне вчення про зобов'язання.
- 129.Поняття зобов'язання та його роль у цивільному обігу.
- 130.Підстави виникнення зобов'язань.
- 131.Сторони у зобов'язанні.
- 132.Виконання зобов'язань.
- 133.Наслідки невиконання зобов'язань.
- 134.Забезпечення зобов'язань.
- 135.Припинення зобов'язання, крім виконання.
- 136.Договори.
- 137.Загальні положення.
- 138.Поняття і види договорів.
- 139.Умови дійсності договорів.

- 140.Зміст договору.
- 141.Укладення договору.
- 142.Окремі види договорів.
- 143.Вербальні контракти.
- 144.Літеральні, або ж лібральні (письмові) контракти.
- 145.Реальні контракти.
- 146.Консенсуальні контракти.
- 147.Інномінальні (безіменні) контракти.
- 148.Пакти та їх види.
- 149.Позадовірни зобов'язання.
- 150.Зобов'язання ніби з договорів.
- 151.Деліктні зобов'язання.
- 152.Зобов'язання ніби з приватних деліктів (квазіделікти).
- 153.Основні поняття спадкового права.
- 154.Основні етапи розвитку римського спадкового права.
- 155.Види спадкування.
- 156.Спадкування за заповітом.
- 157.Спадкування за законом.
- 158.Прийняття спадщини.
- 159.Сингулярне наступництво.

7. Методи навчання

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного та пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані із контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, обговорення, дослідницькі проекти, підготовка та презентація індивідуальної роботи.

8. Методи контролю

Поточний контроль:

- усне опитування; перевірка тестових завдань; перевірка модульних завдань;
- перевірка письмових (індивідуальних, практичних) робіт, конспектів.

Підсумковий контроль: залік

9. Розподіл балів, що присвоюються студенту

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Римське право» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає: контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на семінарських заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань. Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи з наданої викладачем тематики з подальшою його презентацією.

При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний додержуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату.

При вивченні курсу «Римське право» студент може набрати максимум 100 балів. Максимальна кількість балів за усі види роботи студента, описані у таблиці.

Контроль семінарських занять	Самостійна робота студента	Модульний контроль
20 балів	36 балів	44 бали
За кожну тему студент може отримати максимум 5 балів , але не більше 20 балів за семестр.	Полягає у виконанні студентом 12 завдань для самостійної роботи (зазначені до кожної теми). Кожне виконане завдання оцінюється максимум у 3 бали .	
Усі бали за сумуються в кінці вивчення цієї навчальної дисципліни.		

10. Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90-100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	Добре	
71-80	C	Добре		
61-70	D	Задовільно	Задовільно	
51-60	E	Достатньо		
0-50	F		Незадовільно	Незараховано

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні міжнародно-правових актів, національного законодавства, судової практики, наукової та спеціальної літератури. Виконав усі індивідуальні завдання.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні предмету. Виконав усі індивідуальні завдання.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення. Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах. Виконав усі індивідуальні завдання.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу. Виконав не усі індивідуальні завдання.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни. Виконав не усі індивідуальні завдання.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни. Виконав не усі індивідуальні завдання або взагалі нічого не зробив.

11. Рекомендована література

1. Cotter, John, and Elaine Dewhurst. "Lessons from Roman law: EU law in England and Wales after Brexit." *The Law Teacher* 53.2 (2019): pp.173-188.
2. Dari-Mattiacci, Giuseppe, and Dennis P. Kehoe, eds. *Roman Law and Economics: Institutions and Organizations Volume I. Vol. 1.* Oxford University Press, USA, 2020.
3. Frier, Bruce W. *A casebook on the Roman law of contracts.* Oxford University Press, 2021.
4. Johnston, David. *Roman law in context.* Cambridge University Press, 2022.
5. Mullins, Christopher W. "The Roman Republic and Empire." *A Socio-Legal History of the Laws of War.* Emerald Publishing Limited, 2023. pp. 39-49.
6. Poste, Edward. *Elements of Roman law by Gaius.* BoD–Books on Demand, 2023.
7. Schulz, Fritz, Wolfgang Ernst, and Wolfgang Ernst. *Classical roman law.* Oxford: Clarendon Press, 1951.
8. Stein, Peter G. "Roman law, common law, and civil law." *Tul. L. Rev.* 66 (1991): p. 1591.
9. Watson, Alan. *The spirit of Roman law. Vol. 1.* University of Georgia Press, 1995.
10. Wolff, Hans Julius. *Roman law: an historical introduction.* University of Oklahoma Press, 1951.
11. Wolodkiewicz W., Zablocka M. *Prawo rzymskie. Instytucje.* – Warszawa: C. H. Beck, 1996.
12. Агафонов С. А. *Римське право: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни.*— К.: КНЕУ, 2005.— 143 с.
13. Буткевич О. В. *Теорія і практика докласичного міжнародного права. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2009.*
14. Васильченко В. В. *Рецепція римського спадкового права в сучасному спадковому праві України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський ун-т ім. Т.Шевченка.* – К., 1997. – 26 с.
15. Васильченко В.В. *До питання про можливість рецепції стародавнього римського порядку спадкування за законом у сучасному спадковому праві України // Право України.* – 1997. – № 5.
16. Васильченко В.В. *Земельні сервітути в римському та сучасному речовому праві України. //Вісник Запорізького юридичного інституту.* - 1998. - №3. - С.94-98.
17. Васильченко В.В. *Римське право на тлі права сучасного: Монографія.* – Запоріжжя: ТОВ Верже, 1999. – 132с.
18. Васильченко В.В. *Римське спадкове право і сучасність // Юридичний вісник.* – 1996. – № 3. – С. 85 – 87.

19. Гонгало Р.Ф. Суперфіцій у римському праві та його рецепція у сучасному цивільному праві України: Автореф. дис...к.ю.н. 12.00.03. - К., 2000. – 18с.
20. Гончаренко В.О. Договір позички за римським приватним правом та його рецепція у сучасному цивільному законодавстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.03. Одеса: Одеська національна юридична академія, 2005. – 21 с.
21. Гончаренко В.О. Система договорів римського права та деякі питання її рецепції в сучасному цивільному законодавстві України // Університетські наукові записки. Науковий часопис Хмельницького університету управління та права. – № 3 (15) – 2005 р. – С. 121 – 125.
22. Грабинський М. Договір позички: від римського приватного права до цивільного права України. Наукові перспективи (Naukovì perspektivi). 2023. № 4 (34). С. 397–409. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-397-409](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-397-409)
23. Грабинський М. Місце міжнародного договору в системі джерел міжнародного приватного права. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 5 (19). С. 271-281
24. Грабинський М. Римське право як основа міжнародного права. Український часопис міжнародного права. 2023. № 2/2023. С. 25-29. DOI: <https://doi.org/10.36952/uail.2023.2.25-29>
25. Задорожна С. Вплив особливостей права стародавнього періоду на формування основних принципів міжнародного права. Jurnalul juridic national: teorie și practică, 2016, Iss. 22.6. P. 147-151.
26. Задорожна С. М. Звичаєве право та загальні принципи міжнародного права. Euroasian Academic Research Journal. № 6(06). Yerevan 2016. С.80-88.
27. Калюжний Р. А. Римське приватне право: Курс лекцій. — К.: Істина, 2005. — 144 с.
28. Надьон В. В. Цивільно-правовий аспект розмежування договору позички від інших видів договорів (позика, дарування, найм транспортного засобу, житла, договір прокату, комерційної концесії). Аналітично-порівняльне правознавство. Випуск 4. Ужгородський національний університет. 2022. С. 64–70. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.11>
29. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / За ред. В.М. Коссака. Київ : Істина, 2004. 976 с.
30. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 томах / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2019. Т. 2. 1049 с.
31. Новосад, І. В. Договір за римським приватним правом і його імплементація в сучасному законодавстві. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Право : зб. наук. праць. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 37. С. 21-26. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2022.37.04>
32. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права: Курс лекцій. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 272с.

33. Підпригора О.А. Захист володіння за римським приватним правом. // Право України. – 1999. - №7. – С.28-35.

34. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2006.

35. Римське право. Інституції. / За заг. ред. Є.О. Харитонова. – Харків: «Одіссей», 2001. – 288 с.

36. Римське приватне право. Навчальний посібник. Вахонєва Т.М., Ізарова І.О., Павловська Н.В. / За заг.ред. Ізарової І.О. – К. Подолін. – 2010. – 244 с.

37. Федосєєв П.М. Інститут поруки за римським правом та його рецепція у цивільному праві України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2003. – 19 с.

38. Харитонов Є. О. Рецепція римського приватного права як підґрунтя сучасної цивілістики//Вісник Академії правових наук України. – 1998.– № 2.– С. 104–111.

39. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Римське право як підґрунтя сучасного права Європи. Актуальні проблеми держави і права, 2005, Вип. 24. С.10-17.

40. Харитонов Є.О. Питання рецепції римського права у працях романістів Новоросійського університету // Юридична освіта і правова держава: Зб. наук. праць. – Одеса: 1997.–С.18–23.

41. Харитонов Є.О. Рецепція римського приватного права (теоретичні та історико–правові аспекти). – Одеса, 1977. – 286 с.

42. Харитонова Т.Є. Систематизація права у Візантійській імперії у першій половині VI ст. н.е. (Систематизація Юстиніана). Дис...канд. юрид. наук. – Одеса, 2003. – 215 с.

43. Яковюк І. В., Житинський О. В. До питання про трансформацію *jus gentium* у міжнародне право. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2020. Т. 31 (70), № 5. С. 118–122

12. Інтернет-ресурси

1. Грабинський М. І. Римське право. Електронний навчальний курс. <https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=3487>.

13. Методичне забезпечення

Методичні рекомендації щодо підготовки та оцінки кваліфікаційних робіт; Методичні вказівки до підготовки та оцінки курсових робіт; індивідуальні завдання; ситуаційні завдання (кейси); приклади виконання типових завдань та задач; комп'ютерні презентації; ілюстративні матеріали; каталоги інформаційних ресурсів Наукової бібліотеки Львівського національного

університету імені Івана Франка, Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника та ін.